

Frost på Välfärden

Anders Flodström

Anders Flodström är rektor vid Linköpings universitet

Minns Ni sextio- och sjuttioalet. Ja, när jag ser mig omkring i salen förstår jag att många av Er liksom jag är i den rätta åldern för att minnas och också i den rätta åldern för att se dessa årtionden om inte i ett rosarött töcken så dock i ett skimmer. Den Svenska Modellen! Utländska turister besöker Täby och liknande förorter till Stockholm och andra städer i Sverige för att se hur framtidens människor kommer att bo och leva. Det svenska sociala välfärdssystemet är modellen för framtida trygghet för alla. Skolan och högskolan reformeras. Svenska basnäringar skördar stora exportvinster. Våra idrottsmän och kvinnor är framgångsrika. Ja, vår självkänsla och nationella stolthet är så stor att vi villigt accepterar ett samhälle med få incitament för personlig framgång och egna ekonomiska fördelar. Kollektiva lösningar är förebilden, i det offentliga och i näringslivet!

Då fanns ingen frost på välfärden, snarare frodades den som en tropisk regnskog. Men, regnskogar kan skövlas. När det gäller välfärden såg bristen på ekonomisk tillväxt, och den till denna kopplade arbetslösheten, till att välfärden om inte skövlades så åtminstone rustades den ned mycket påtagligt. Det nationella självförtroendet sjönk som en sten. Den svenska modellen blev det svenska experimentet och enligt många - svenskar och utlänningar - ej ett lyckat sådant. Under början på nittioalet försvinner hundratusentals arbeten. Vi svenskar börjar betrakta oss som Europas Norrlandsproblem. Som vi alla vet, har framgångsrika personer, organisationer, idrottslag, myndigheter, nationer, självförtroende. Sviktar självförtroendet kan även reellt sett små motgångar få svåra negativa konsekvenser. Svenskt självförtroende hade ebb. Ledande företagare framhåller globalisering som nöd-

vändig ur företagsekonomiskt perspektiv och påpekar att andra regioner som Sydostasien är framtiden.

En historisk lärdom är att vi bygger alltid upp vår välfärd under ekonomisk tillväxt och vi rustar ned den under ekonomisk stagnation. I början på nittioalet var stagnationen stark och Sverige drabbades hårdare än något annat industriland.

Nu bygger vi välfärd igen. Men skall vi bygga den på samma sätt som under sextio- och sjuttioalet? Personligen svarar jag nej! Vi måste kunna bygga en stabilare välfärd. Konjunkturer kommer och går. Välfärdens kvalitet kan inte krona för krona vara beroende på de ekonomiska resurser som ställs till förfogande. Hur görs välfärden mer stabil? Kollektiva lösningar måste bytas mot individuella lösningar. Välfärd är att som enskild människa kunna påverka sitt liv - ekonomiskt, socialt, utbildning, kulturellt. Företagen frågar efter entreprenörer, människor som är beredda att ta eget ansvar för idéer och förändringar och som har en stor social förmåga för att kunna övertyga andra människor om att förändringar inte är farliga och ger nya möjligheter. Välfärden behöver entreprenörer! Jag rekommenderar alla att gå och se den engelska filmen "Allt eller inget", här finns välfärdens entreprenörer, här finns det personliga självkänslan och självförtroendet som är en förutsättning för att våga förändra.

Hur förmätet är det inte av mig att tro att välfärden är en fråga om självförtroende och personliga initiativ! För att välfärden skall bli stabilare och mindre känslig för förändringar i vår omvärld behövs naturligtvis i första hand mer kunskap om relationer som hälsa och arbete, hälsa och fritid, social miljö och utbildning. Men ibland undrar jag en ändock om vilka som behöver välfärden mest, medborgarna eller myndigheterna. Ni kommer säkert att under detta symposium försöka se på välfärden, vad är välfärd och hur skapar man välfärd med nya ögon. Tänk bara på att verklig förnyelse sker genom handling och ej genom ord.